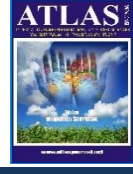

ATLAS INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL ON SOCIAL SCIENCES

ISSN:2619-936X

Article Arrival Date:11.09.2018

Published Date:17.10.2018

2018 / October

Vol 4, Issue:13

Pp:1110-1116

Disciplines: Areas of Social Studies Sciences (Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences)

YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ UYGULAMASININ ORTAYA ÇIKIŞI VE İLK UYGULAMA OLAN ABD C-TPAT PROGRAMI

HISTORY OF AUTHORIZED ECONOMIC OPERATOR AND USA C-TPAT PROGRAM THE FIRST IMPLEMENTATION

Veysel KAYAÖZ

English translator, Institute of Management Business and Law-Rostov /RUSYA

Özgen ÖLEKLİ

ÖZET

Günümüzde pek çok ülkede uygulamaya konulan yetkilendirilmiş yükümlü uygulaması gümrük idareleri ve şirketler arasında güvene dayalı olarak gerçekleştirilen işbirliği neticesinde ticaretin güvenli ve kolay yapılması amacını taşımaktadır. ABD’de 11 Eylül 2001 tarihinde meydana gelen terörist saldırılar, başta ABD olmak üzere tüm dünya ülkelerini arz zinciri güvenliğinin sağlanmasına dönük tedbirler almaya sevk etmiştir. Bu amaçla ABD’de C-TPAT adıyla güvenlik temelli olarak başlatılan program Dünya Gümrük Örgütü’nün SAFE standartları çerçevesini oluşturmasıyla Yetkilendirilmiş Yükümlü adıyla ticaretin güvenli ve kolay yapılmasına dönük bir programa dönüşmüştür.

Güvenlik temelli bir program olan C-TPAT, ABD’nin ulusal güvenliğini ön planda tutarak ülkeye mal gönderen firmaların belirli koşullar çerçevesinde risk derecelerine göre sınıflandırılmalarına dayanan bir uygulamadır. Uygulamanın temel amacı işbirliğine ve güvene dayalı olarak arz zincirine yönelik potansiyel riskleri belirlemek ve buna göre ticari işlemleri düzenlemektir.

Bu çalışmada dünya ticaretinde önemli bir dönüm noktası olan ve uluslararası ticarete yepyeni bir anlam kazandıran Yetkilendirilmiş Yükümlü uygulamasının ortaya çıkışı ve ABD C-TPAT programı anlatılmaktadır. Öncelikle uygulamanın ortaya çıkışı ele alınmış ardından ilk örnek olarak kabul edilen ABD uygulaması ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yetkilendirilmiş Yükümlü, AEO, Arz Zinciri Güvenliği, C-TPAT, Karşılıklı Tanıma ve Ticaretin Kolaylaştırılması, SAFE Standartları Çerçevesi

ABSTRACT

Today, Authorized Economic Operator program to have been implemented in many countries is aimed at making trade safe and easy as a result of cooperation between customs administrations and companies based on trust. The terrorist attacks on September 11, 2001 in the United States have prompted all world countries, especially the USA, to take measures to ensure supply chain security. For this purpose, the program, which was launched on the basis of security under the name of C-TPAT in the USA, has been transformed into a safe and easy program for trade with the name of Authorized Economic Operator by the World Customs Organization’s publication of the SAFE Framework of Standards.

C-TPAT, a security-based program, is an implementation based on the fact that companies that ship goods to the United States by prioritizing USA’s national security are classified according to risk levels in certain circumstances. The main purpose of this implementation is to identify potential risks to the supply chain based on trust and confidence and to regulate commercial transactions accordingly.

In this study, the emergence of the Authorized Economic Operator implementation, which is an important milestone in world trade and gives a new meaning to international trade, and US C-TPAT program are explained. First, the emergence of the implementation was discussed, and then the US implementation, which is considered the first example of implementation is examined in detail

Keywords: Authorized Economic Operator, AEO, Supply Chain Security, C-TPAT, Mutual Recognition and Trade Facilitation, SAFE-Framework of Standards

1. GİRİŞ

Küreselleşme, dünyada malların, emeğin, sermayenin, bilgi ve teknolojinin serbest bir şekilde dolaşımını artırmıştır. Bu durum ekonomik büyümeyi ve gelişmeyi hızlandırarak uluslararası ticaret hacminde olağanüstü bir artışı beraberinde getirmiştir. Ancak, artan üretim ve ticaretin dışında küreselleşme olgusu, yasadışı ticarete ve faaliyetlere de zemin hazırlamış, suçluların ve terör örgütlerinin malları, kişileri ve paraları sınırlar ötesine taşınmaları için oluşan imkanlardan faydalanmalarına olanak sağlamıştır. Bu gelişmeler gümrük idareleri adına yönetilmesi gereken risklerin çeşitliliğinin ve karmaşıklığının artmasına neden olmuştur. Artan ticaret hacmine paralel olarak denetimlerin etkinliğinin zayıflaması ve global tedarik zincirine yönelik tehditler uluslararası ticaretin güvenliğine ve kolaylaştırılmasına yönelik yeni modellerin oluşturulmasını gündeme getirmiştir. (Gordhan, 2007: 49).

11 Eylül tarihinde ABD’de gerçekleşen terör saldırıları neticesinde ülke güvenliği konusunda alınan önlemlere ek olarak arz zinciri güvenliğine yönelik tedbirler de alınmıştır. Bu kapsamda ABD Gümrük ve Sınır Muhafaza İdaresi (CBP) ve Ticaret Erbabı arasında Terörizme Karşı Gümrük ve Ticaret Ortaklığı (C-TPAT) programının uygulanmasına başlanmıştır. ABD tarafından uygulamaya konulan C-TPAT programı, Dünya Gümrük Örgütü’nün küresel ticaretin kolaylaştırılması ve güvenli hale getirilmesi amacına yönelik olarak oluşturulması düşünülen modele örnek teşkil etmiş ve SAFE standartlar çerçevesi ile Yetkilendirilmiş Yükümlü uygulamasına geçilmiştir.

Bu çalışmada, öncelikle dünyada Yetkilendirilmiş Yükümlü kavramının ortaya çıkışı anlatılmış ve daha sonra uygulamanın temelini oluşturan ve ilk örneğini teşkil eden program olan ABD C-TPAT programı ayrıntılı bir şekilde incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2. YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI

2.1. ABD’de Meydana Gelen Terör Saldırıları

11 Eylül 2001’de ABD’de meydana gelen terörist saldırıları takiben, ABD Gümrük ve Sınır Muhafazası ülkenin tüm sınır noktaları dahil olmak üzere ülke genelinde 1. Seviye uyarıya geçmiştir. Bu en yüksek uyarı seviyesi, artırılmış terör karşıtı güvenliği ve ülkenin bütün limanlarında ve eşyalarda yoğun incelemeleri kapsamaktadır. Bununla birlikte, mallar üzerindeki sınır kontrollerinin sıklaştırılması ABD’de ve komşu ülkeler olan Meksika ve Kanada’daki işletmelerin dış ticaretinin azalmasına ve teslimatlar da gecikmelere neden olmuştur. Ayrıca, gümrüklerde artan kontrollerle birlikte maliyetlerin artması arz zinciri güvenliğinin sağlanmasının yanısıra ticaretin kolaylaştırılması gerekliliğini de ortaya çıkarmıştır.

Uygulamanın bu istenmeyen sonuçları Amerika Birleşik Devletleri Gümrük ve Sınır Muhafazası İdaresi (CBP) ve iş dünyası tarafından değerlendirmeye alınmış ve olabilecek terörist tehditlere karşı hem gümrük idaresinin güvenlikle ilgili kontrolleri yapmasını sağlayacak ve hem de ticaretin aksamamasına neden olacak bir programın uygulanması üzerinde anlaşma sağlanmıştır. Bu çerçevede, Gümrük ve Sınır Muhafazası İdaresi (CBP) ve işletmeler arasında gönüllü işbirliğine dayanan “Terörizme Karşı Gümrük ve Ticaret Ortaklığı” (C-TPAT) programı 2001 yılı Kasım ayında uygulanmaya başlanmıştır. (Trang,2012,109-110).

2001 yılında ABD’de Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon’a gerçekleştirilen terörist saldırılar karşısında ABD’nin uygulamaya koyduğu C-TPAT Programı, yetkilendirilmiş yükümlü uygulamasının ilk örneği olarak görülmektedir.

2.2. SAFE Standartları Çerçevesi

ABD’de C-TPAT adıyla gümrük idaresi ile ticari firmalar arasında tedarik zinciri güvenliğine yönelik olarak bir programın uygulamaya konulmasını takiben uluslararası ticaretin küreselleşme ve teknolojik gelişmelerle değişen yapısına uygun olarak gümrüklerde etkinliğin ve güvenliğin sağlanması amacıyla Dünya Gümrük Örgütü’de (DGÖ) SAFE Çerçevesini 2005 yılında yayımlamıştır. (WCOOMD,[27.08.2018]. Böylece, ticaretin güvenli, hızlı ve kolay bir şekilde yapılması amacıyla küresel ölçekte bir program olan Yetkilendirilmiş Yükümlü uygulamasına geçilmiştir.

DGÖ’nün SAFE standartları çerçevesi (SAFE-Framework of Standards) belgesinde yer alan tanım uyarınca “yetkilendirilmiş yükümlü”; ulusal bir gümrük idaresince veya onun adına DGÖ ya da eşdeğer tedarik zinciri güvenlik standartlarına uygun olarak onaylanan hangi görevde olursa olsun uluslararası mal hareketlerine dahil olan taraftır. Bu kapsamda yetkilendirilmiş yükümlüler; üreticiler, ihracatçılar, ithalatçılar, gümrük müşavirleri, konsolidatörler, taşıma komisyoncuları, araçlar, limanlar, havalimanları, terminal işletmecileri, entegre operatörler, dağıtıcılar, nakliye şirketleri ve antrepolar olarak yer almaktadır (Polner,2010,6).

SAFE Çerçevesi temelinde gümrük idareleri tarafından oluşturulmuş olan yetkilendirilmiş yükümlü programları, farklı ülkelerdeki gümrük uygulamalarının birbirleri tarafından tanınarak entegre bir gümrük sisteminin oluşturulması ve bir şirketin yetkilendirilmiş yükümlü statüsüne bağlı olarak faydalandığı karşılıklı tanımayı sağlar. Karşılıklı tanıma ve gümrük uyumluluğu, global düzeyde iş yapan şirketler için arz zinciri verimliliğini artırıp idari alandaki yükleri azaltması nedeniyle küresel ekonominin önemli sac ayaklarından. Gümrük idareleri açısından, oluşturulan ortak standartlar ve benzer risk yönetimi yaklaşımları karşılıklı tanımayı kolaylaştırarak yetkilendirilmiş yükümlü belgesi sahibine ticaret yaptığı tüm ülkelerde gümrük işlemlerinde imtiyazlı bir statü sağlar (Fletcher, 2007: 64).

3. ABD C-TPAT PROGRAMI

3.1.ABD, C-TPAT Programının Ortaya Çıkışı

2001 yılında gerçekleştirilen ABD ve dünya tarihinin en büyük terör saldırıları sonucunda terörist faaliyetlere ilişkin hareketleri engellemek amacıyla ülke genelinde çok yoğun güvenlik tedbirleri alınmıştır. Alınan önlemler kapsamında eşya ve yolculara yönelik olarak sınır kontrolleri artırılmıştır. Temel olarak küresel arz zincirlerini terörist sızmalarından korumak için uygulanan bu prosedürlerin, uluslararası arz zincirinde yer alan gümrük ve diğer işlemler üzerinde geniş çaplı olumsuz etkileri olmuştur. Uygulanan sıkı kontroller ve yüksek güvenlik standartları başta ABD olmak üzere tüm dünyada tedarik sürelerinin uzamasına, ticaret hacminin azalmasına ve maliyet artışlarına neden olmuştur (Globerman, Storer,2008,5-6).

Buna istinaden, kısa bir süre sonra, gümrüklerdeki güvenliğe ilişkin tedbirlerin belirli süreçlerden oluşturulması ve ticaretteki mevcut zorlukların giderilerek ticaretin kolay bir şekilde yapılması amacıyla ABD Gümrük ve Sınır Muhafazası İdaresi tarafından yetkilendirilmiş yükümlü uygulamasının ilk örneği sayılan Terörizme Karşı Gümrük-Ticaret Ortaklığı (C-TPAT) programı Kasım 2001 tarihinde uygulamaya konulmuştur. C-TPAT Programı, gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılmasıyla 2006 yılında “Her Limanın Güvenliği ve İzlenebilirliği” Kanunu (SAFE Liman Yasası) adı altında yürürlüğe girmiştir (Trang,2012,109-110).

Program kapsamındaki iş ortakları şunlardır; ithalatçılar ABD / Kanada otoyol taşıyıcıları; ABD / Meksika karayolu taşıyıcıları; Demiryolu ve deniz nakliyecileri; Lisanslı ABD Gümrük komisyoncuları; terminal operatörleri; ABD nakliye konsolidatörleri; Okyanus

ulaştırma araçları ve işletim dışı ortak taşıyıcılar; Meksikalı ve Kanadalı üreticiler; ve Meksikalı uzun mesafelere çalışan nakliyecilerdir (CBP, Cargo Security,[05.09.2018])

3.2.ABD, C-TPAT Programının Temel Prensipleri

Programın temel amacı CBP kaynaklarını potansiyel tehdit olarak algılanan terörle bağlantılı olabilecek alanlara yönlendirmek ve arz zinciri güvenliğine dayalı olarak ticari işlemleri düzenlemektir. İşbirliğine ve güvene dayalı olarak oluşturulan program kapsamında risksiz kabul edilen kargolar belirlenerek daha az kontrole tabi tutulmakta, böylece yüksek riskli görülen kargoları belirlemek için daha fazla imkan sağlanabilmektedir. Program proaktif yapısı itibariyle emniyet açısından yüksek riskli eşyanın önceden belirlenmesini hedeflemektedir.

Karşılıklı güvene dayalı olarak kurulan program kapsamında ticaret ortağı kendi tedarik zincirinin güvenliğiyle ilgili prosedürleri yerine getirecek ve gümrük idaresine olan bağlılığını yapılan periyodik kontroller ile de ispatlayacaktır. C-TPAT programı gönüllülük prensibini esas alırken, öte yandan ticari işlemlerin kolaylaştırılmasını ve sınır güvenliğini amaç edinmektedir.

C-TPAT programı şu hedefler doğrultusunda oluşturulmuştur: Eğitim programları ve bilgi veritabanlarının kullanımı ile C-TPAT programının geliştirilmesinin ve güncelliğinin sağlanması, C-TPAT program katılımcılarının, belirlenmiş CTPAT kriterlerini yerine getirmeleri için kendi arz zinciri güvenliklerini sağlamaları; Sertifika sahiplerine imtiyazlar ve teşvikler sağlanması; C-TPAT'ın temel ilkelerinin küresel işbirliği ile geliştirilerek uluslararası alanda yaygınlık kazanmasının sağlanması ve son olarak C-TPAT programının CBP'nin ortaya koyduğu ticaretin kolaylaştırılması ve güvenliğe ilişkin amaçlara dayalı olarak oluşturulmasının sağlanmasıdır.

3.3. C-TPAT Başvuru Süreci ve Belgelendirme

C-TPAT programına katılım gönüllülük esasına dayanmakta ve elektronik ortam üzerinden yapılmaktadır. 90 güne kadar sürebilecek bir değerlendirmenin ardından herhangi bir uygunsuzluk tespit edilmediği takdirde yapılan başvuru kabul edilir ve başvuru sahibi C-TPAT sertifikasını almaya hak kazanır.

C-TPAT programında sertifika sahibi şirketler kendi arz zincirlerinde sağlayabildikleri güvenliğe göre seviyelendirilmekte ve seviyelerine göre de risk puanları düşmekte ve çeşitli avantajlar elde etmektedirler. Buna göre program, I. Seviye (Tier I), II. Seviye (Tier II), ve III. Seviye (Tier III) olmak üzere üç seviyeden oluşmaktadır (CBP, Cargo Security,[08.09.2018]).

I. Seviye (Tier I) de yer alan şirketler otomatik hedefleme sistemine göre sertifika sahibi olmayan şirketlerle karşılaştırıldığında firma risklerinin %20 daha az olduğu kabul edilir (CORNELL ,[09.09.2018]). Ayrıca muayene önceliği, daha az fiziksel muayene ve gümrük cezalarında indirim gibi avantajlar elde ederler (Szelp,2010,43). Tedarik zinciri uzmanlarınca şirketin tedarik zinciri güvenliği uygun bulunan şirketler II. Seviye de yer alarak (Tier II) sertifikalandırılırlar. Bu şirketler I. Seviyedeki şirketlerden iki kat daha az riskli kabul edilirler ve programın sağladığı avantajlardan daha fazla yararlanırlar (CBP Validation,[09.09.2018]). Sertifikanın gerektirdiği kriterlerin ve güvenlik koşullarının üstünde performans gösteren şirketler en üst seviye olan III. Seviye statüsünü elde ederler. Bu seviyedeki firmaların üst düzey yöneticileri de güvenlikle ilgili süreçlere katılırlar ve GPS ile izleme ve bilişim teknolojileri güvenlik sistemleri gibi ileri teknoloji kullanımını içeren prosedürleri uygularlar. Bu seviyede yer alan firmalar en düşük risk puanına sahip olurlar ve diğer seviyelerdeki firmalara göre çok daha fazla avantajdan faydalanırlar.

3.4. C-TPAT Programının Koşulları

Programın öncelikli hedefi olan arz zinciri güvenliğinin sağlanması için CBP tarafından belirlenmiş olan güvenlik standartlarının sertifika sahibi olmak isteyen şirketler tarafından karşılanması gerekmektedir. Sertifika sahibi olmak için başvuru yapan firmanın iş ortaklarının da güvenilir olması koşulu aranmaktadır. İş ortağı firmanın da, arz zinciri güvenliğinin sağlanmasına yönelik olarak güvenlik prosedürlerini kontrol etmesi öz değerlendirmesini yapması gerekmektedir. Başvuru sahibinin iş ortağı da başvuru sahibi kadar güvenlik prosedürlerinin yerine getirilmesinden sorumludur. Konteyner güvenliği koşulu kapsamında eşya taşımacılığında kullanılan tüm konteynerlerin güvenliği sağlanmalı ve kargo bütünlüğü için yüksek güvenli mührü kullanılmalıdır. Konteynerler dış müdahaleleri ve suiistimalleri engellemek amacıyla güvenli bir yerde tutulmalıdır. Sertifika başvurusunda bulunan firmanın tesislerinde güvenliği sağlamak amacıyla ve yetkisiz erişimlere karşı gerekli önlemlerin alınmış olması gerekmektedir. Tesislerin giriş çıkışları izinsiz erişime karşı izlenmeli ayrıca araç, personel ve ziyaretçi giriş çıkışlarını denetleyecek güvenlik personelinin görevlendirilmesi gerekmektedir. Yine binaların kapı pencereleri yetkisiz girişe karşı alarm ve kilit sistemlerine sahip olmalıdır. Yangın, gaz kaçağı gibi öngörülemeyen durumlara karşı gerekli müdahale ve kontrol sistemlerinin kurulmuş olması gerekmektedir. Sertifika başvurusunda bulunan firmanın çalışanlarının ve işe alacakları personelin suça karışmamış ve temiz sicile sahip olmaları gerekmektedir. Bununla birlikte, tüm çalışanların özgeçmişlerinin incelenmesi, sabıka kaydı belgelerinin talep edilmesi ve işe alınacak kişilerin ilgili referanslarının kontrolü güvenlik ihlallerinin ve yasadışı faaliyetlerin engellenmesi yönünden önem taşımaktadır. Programa başvuran firmalar, bilişim sistemlerine yönelik saldırılara, sızmalara ve yetkisiz erişimlere karşı bilişim teknolojileri güvenliğini sağlamalıdır. Özellikle internet üzerinden gelebilecek virüs ve siber saldırı tehditlerine karşı bilişim sistemini korumaya yönelik yazılımlar kullanılmalı ve bilişim teknolojisi uzmanlarıyla çalışılmalıdır (CBP,Catalog [09.09.2018]). Son olarak prosedürel güvenlikle ilgili koşul kapsamında tedarik zinciri bütünlüğünün sağlanması için kargonun taşınması, depolanması ile ilgili tüm süreçlerin doğru ve zamanında raporlanması, tüm bilgilerin eksiksiz girilmesi gerekmektedir.

Programın tüm bu koşullarına baktığımızda tamamıyla güvenlik koşullarına odaklanıldığı ve mali yeterlilik açısından herhangi bir koşulun bulunmadığı dikkati çekmektedir. Bununla birlikte CBP başvuruda bulunan şirketlerden başvuru öncesi kendileri ve iş ortaklarıyla ilgili kendi arz zincirlerine yönelik bir risk değerlendirmesi analizi yapmalarını da istemektedir. C-TPAT ortaklarının, C-TPAT programını sürdürebilmeleri için yılda en az bir defa risk değerlendirmesi yapmaları gerekmektedir (CBP, Risk Assessment [10.09.2018]).

3.5. C-TPAT Programı Kapsamındaki Avantajlar ve Karşılıklı Tanıma

ABD'deki Yetkilendirilmiş Yükümü sayısı 2014 yılı verilerine göre 10.693'tür (WCOOMD,[10.09.2018]). Şirketlere sağlanan avantajlar sertifika sahiplerinin güvenlik koşullarını yerine getirme derecelerine göre farklılık göstermektedir. En üst seviye olan III seviyede yer alan şirketler en düşük riskli firma olarak kabul edilmekte ve en az fiziki kontrole tabi tutulmakta ve gümrük işlemleri en çabuk şekilde yapılmaktadır. C-TPAT Sertifika sahibi karayolu nakliyecileri hızlı sınır geçiş imtiyazlarına sahiptirler. Böylece sınır geçişlerinde daha az kontrole tabi tutularak önemli ölçüde zaman kazanmaktadırlar. III ve II. Seviye sertifika sahipleri, çok kademedeki oluşan denetimlerden muaf tutulmaktadırlar. C-TPAT sertifika sahiplerine ait kargolar diğer kargolara göre öncelikli olarak sevk edilir ve işlemleri daha hızlı yapılır. Programa katılan sertifika sahipleri artırılan güvenlik tedbirleri ve denetim faaliyetleri sayesinde hırsızlık olaylarında azalma olduğunu bildirmişlerdir (CBP, Benefits,2014,2-3).

Yetkilendirilmiş yükümlü programlarının amacına ulaşması büyük ölçüde gümrük idarelerinin ortaklaşa çalışmasına dayalı olan karşılıklı tanıma anlaşmalarına bağlıdır. Bu anlayış doğrultusunda ABD, C-TPAT programına benzer koşulları taşıyan ve dış ticaretinin önemli bir bölümünü gerçekleştirdiği ülkelerle arz zinciri güvenliğini sağlamak, dış ticari kolaylaştırmak ve hızlandırmak amacıyla karşılıklı tanıma anlaşmaları yapmaktadır. ABD Gümrük ve Sınır Muhafazası İdaresi (CBP) 2015 yılı itibariyle 11 ülkeyle karşılıklı tanıma anlaşması imzalamıştır. Bugüne baktığımızda Kanada'dan Amerika'ya ihraç edilen malların yüzde 90'dan fazlası C-TPAT sertifikasına sahip şirketler tarafından gönderilmiştir (CBP Mutual Recognition,[11.09.2018]).

4. SONUÇ

Gümrük idareleri uluslararası ticaretin yönetiminde önemli bir rol oynar. Uluslararası ticaret küresel ekonomi içinde geliştiğinden, modası geçmiş, uyumsuz ve verimsiz gümrük prosedürleri maliyetli bir kısıtlama olarak kabul edilmiştir. Gümrük modernizasyonu ve uyumu bu nedenle uluslararası ticareti kolaylaştırmak için önemli bir hedefi temsil etmektedir. Gümrükler ayrıca, dünya pazarlarının sunduğu yeni olanakların bir sonucu olarak büyümüş ve sofistike hale gelen sınır ötesi suç ve terörizmle mücadelede daha etkin rol oynamaları gereği ortaya çıkmıştır. İşte tam bu sırada 11 Eylül tarihinde ABD'de meydana gelen terör olayları ve akabinde DGÖ tarafından yetkilendirilmiş yükümlü kavramının ortaya çıkması gümrük idarelerinin görevlerinin yeniden tanımlanması ve modernizasyonu için istenilen fırsatı yaratmıştır.

ABD tarafından uygulamaya konulan C-TPAT programı DGÖ'nün SAFE çerçevesi ile birlikte yeniden yapılandırılarak uluslararası bir anlam kazanmış ve gümrük idareleri ile işletmeler arasındaki işbirliğinin artırılması ve ticaretin kolaylaştırılması gibi hedefler yetkilendirilmiş yükümlü kavramı çatısı altında yer bulmuştur. Terör saldırıları gibi arz zinciri güvenliğine yönelik olarak gerçekleşen beklenmedik eylemler karşısında dünya devletleri de kayıtsız kalmamış ve hızlı bir şekilde yetkilendirilmiş yükümlü uygulamasını benimsemişlerdir.

ABD'de uygulanan programla birlikte gümrük idareleri vergi ve eşya kaçakçılığı gibi geleneksel görevlerin yanısıra terörist faaliyetlere yönelik tedbirleri de uygulamaya koymaya başlamışlardır. ABD programının genel açıdan, yalnızca ithalata yönelik bir uygulama olduğu ve sermaye yapısı güçlü firmaların sertifika sahibi olabildikleri görülmektedir. Ayrıca, uygulamada ticari kayıtların izlenebilir olması ve mali yeterlilik gibi koşulların olmaması programın tam anlamıyla güvenlik temeline dayalı bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Tedarik zinciri güvenliğine ve ticaretin kolaylaştırılmasına ilişkin olarak SAFE standartları çerçevesi kapsamında uygulanan yetkilendirilmiş yükümlü konseptini değerlendirdiğimizde genel bir güvenlik standardı oluşturulmaya çalışıldığı görülmekle birlikte esasen ABD'de meydana gelen terör saldırıları sonrasında ortaya konan güvenlik anlayışına uygun bir sistemin yerleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

C-TPAT programı kapsamında programa katılarak sertifika sahibi olan firma sayısına baktığımızda 2014 yılı verilerine göre 10.693 firma olduğunu görmekteyiz. Bu durum ABD gümrük idaresinin katılımcı firma sayısını artırmaya yönelik olarak daha fazla çaba gösterilmesi gerektiğini ve programa dahil olabilecek firmalara odaklanarak programın amacını ve faydalarını ortaya koyması gerekliliğini göstermektedir.

Yetkilendirilmiş yükümlü uygulaması ile birlikte ticaretin kolaylaştırılması ve hızlandırılması amacına yönelik olarak gümrük hizmetlerinin elektronik ortamdan sağlanması ve bürokratik işlemlerin azaltılması genel olarak gümrük hizmetlerinin günün ihtiyaçlarına uygun şekilde verilmesini sağlayacaktır.

Küresel ölçekte arz zinciri güvenliğinin gerektiği şekilde sağlanması zincirde yer alan bütün ticari unsurların ortak bir yetkilendirilmiş yükümlü programını uygulamasına bağlıdır. Böyle bir durum ise ülkelerin yetkilendirilmiş yükümlü statülerinin karşılıklı tanıma anlaşmalarıyla ortak bir zemine oturtulmasını gerekli kılmaktadır.

KAYNAKÇA

ABD Gümrük ve Sınır Muhafazası 2014, C-TPAT Program Benefits, Reference Guide, Washington s.2-3

ABD Gümrük ve Sınır Muhafazası. CTPAT-Cargo Security

<https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/c-tpat-customs-trade-partnership-against-terrorism>. [08.09.2018].

ABD Gümrük ve Sınır Muhafazası, CBP 2014-C-TPAT's Five Step Risk Assessment Guide. <https://www.cbp.gov/sites/default/files/documents/CTPAT%27s%20Five%20Step%20Risk%20Assessment%20Process.pdf>. [10.09.2018].

ABD Gümrük ve Sınır Muhafazası. CTPAT-Mutual Recognition. <https://www.cbp.gov/sites/default/files/documents/Mutual%20Recognition%20FAQs%20February%202016.pdf>. [11.09.2018].

ABD Gümrük ve Sınır Muhafazası. Supply Chain Security Best Practices Catalog. https://www.cbp.gov/sites/default/files/documents/ctpat_bp_2006.pdf. [09.09.2018].

ABD Gümrük ve Sınır Muhafazası. CTPAT-Validation

<https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/c-tpat-customs-trade-partnership-against-terrorism/apply/validation#>. [09.09.2018]

Cornell Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Yasal Bilgi Enstitüsü.2006.US Code, Domestic Security, Security and Accountability for Every Port, Security of the International Supply Chain, Customs-Trade Partnership Against Terrorism (C-TPAT), <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/6/chapter-3/subchapter-II/part-B>. [09.09.2018].

Dünya Gümrük Örgütü (DGÖ), WCO Safe Framework Of Standards.<http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/tools/~media/55F00628A9F94827B58ECA90C0F84F7F.ashx>. [27.08.2018]

Fletcher, Theo. 2007. Authorised Economic Operator (AEO) Programs: IBM's Perspective. Dünya Gümrük Dergisi. c.1. s.2.: 64.

Gordhan, Pravin. 2007. "Customs in the 21st Century". Dünya Gümrük Dergisi.: s:49-54.

Polner, Mariya. 2010. Compendium of Authorized Economic Operator Programmes. DGÖ Araştırma Makalesi. No. 8.

Steven Globerman, Paul Storer.2008. The Impact of 9/11 on Canada - U.S. Trade. Kanada: Toronto Üniversitesi Basımı.

Szelp, Attila. 2010. Cargo Security Initiatives in the EU and the USA, their Impact on Business Operations and Mutual Recognition with Focus on AEO and C-TPAT

Trang Nguyen. 2012. Changes To The Role of US Customs and Border Protection and The Impact of The 100% Container Scanning Law. Dünya Gümrük Dergisi. c.6. s.2:109-110